

Kitap İncelemesi

AUTHOR(S) YAZAR(LAR)	:	Richard Bamberger Çev: Prof. Dr. Bengü Çapar
TITLE / BAŞLIK	:	Okuma Alışkanlığını Geliştirme
PUBLISHER / YAYINCI	:	Kültür Bakanlığı Yayınları
YEAR / YIL	:	1990
PAGES / SAYFA	:	72
REVIEWER / İNCELEYEN	:	Kerim Gedik

Özet

Richard Bamberger'in Okuma Alışkanlığını Geliştirme adlı eseri, bireysel ve toplumsal okuma alışkanlıklarını geliştirmeye yönelik önemli bir kaynaktır. UNESCO'nun 72. bildirisi olarak yayımlanan kitap, okuma alışkanlığının entelektüel, sosyal ve kültürel gelişime katkılarını ele alır. Okuyucu pasaportu gibi yenilikçi yöntemlerle özellikle çocuklarda okuma motivasyonunu artırmayı hedefler. Sessiz okumanın daha etkili olduğunu vurgulayan yazar, kültürel gelenekler, eğitim politikaları ve kütüphane altyapısının okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerini de inceler. Çocukların en aktif okuyucu grubu olduğunu belirten Bamberger, bu alışkanlığın kalıcı olması için erken yaşlarda kazandırılması gerektiğini savunur. Eser, eğitimciler ve araştırmacılar için rehber niteliğindedir. Günümüzde baskısı bulunmasa da hâlâ değerli bir kaynak olma özelliğini korumaktadır.

Değerlendirme

Richard Bamberger'in *Okuma Alışkanlığını Geliştirme* adlı eseri, okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi ve bu becerinin bireyler ile toplum üzerindeki etkilerinin anlaşılması adına yazılmış, alanında öncü bir çalışmadır. UNESCO'nun 72. bildirisi olarak yayımlanan ve Türkçeye Prof. Dr. Bengü Çapar tarafından çevrilen bu kitap, yalnızca bireylerin okuma becerilerini artırmayı değil, aynı zamanda okuma kültürünün geniş bir perspektifle ele alınmasını hedeflemektedir. Uluslararası düzeyde okuma alışkanlıkları üzerine yapılmış en kapsamlı araştırmalardan biri olarak öne çıkan eser hem akademik çevreler hem de eğitimciler için bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

Kitabın temel amacı, bireylerde okuma alışkanlıklarını sürdürülebilir bir davranış biçimine dönüştürmek ve bu alışkanlıkların toplumsal düzeyde yaygınlaşmasına katkı sağlamaktır. Bamberger, okuma alışkanlıklarının bireylerin entelektüel, duygusal ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerini vurgularken, bu alışkanlıkların kültürel ve eğitim sistemleriyle olan bağlantılarını da detaylı bir şekilde ele almaktadır. Eser, sistematik bir yapı üzerine inşa edilmiş on bölümden oluşur. Bölümler, okuma alışkanlıklarının teorik temellerinden, pratik uygulama önerilerine kadar geniş bir yelpazede bilgi sunar. Kitap, bireysel farklılıkları dikkate alarak okuma alışkanlıklarını geliştirmek için somut yöntemler ve araçlar önerir.

Kitabın dikkat çeken unsurlarından biri, okuma alışkanlıklarını geliştirmek için önerdiği “okuyucu pasaportu” sistemidir. Bu yenilikçi araç, Avusturya'daki Chicago Bilim Araştırma Derneği'nin okuma laboratuvarında yapılan deneylere dayanmaktadır. Bamberger, okuyucu pasaportunu, bireylerin kendi okuma süreçlerini izlemelerine ve gelişimlerini somut bir şekilde görmelerine olanak tanıyan bir yöntem olarak tanımlar. “Başka bir ülkeye seyahat etmek istediğimizde bir pasaporta gerek duyarız. Aynı şekilde okuyucu pasaport da bizi pek çok farklı ülkeye götürerek büyük bir dünyaya, okuyucuların dünyasına dahil eder” (Bamberger, 1990). Pasaport sistemi, bireylerin okuma hızını ve başarısını ölçerek, onların motivasyonunu artırmayı hedefler. Özellikle çocuklar için geliştirilmiş olan bu araç, bireylerin okuma alışkanlıklarını daha kalıcı hale getirmelerine yardımcı olmaktadır. Yazar, bu yöntemin çocuklarda okuma sevgisini artırmak ve bireylerin kendi başarılarını görmelerini sağlamak için etkili bir araç olduğunu vurgulamaktadır.

Bamberger, eserinde okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörlere geniş bir yer ayırır. Yazar, okuma oranlarının ülkeler arasında farklılık göstermesinin nedenlerini analiz ederken bu farklılıkların temelinde kültürel gelenekler, eğitim politikaları ve kütüphane altyapısı gibi unsurların yattığını belirtir. “Bir ülkede okumaya karşı istek artmadıkça gaflet ve bu gafletten doğacak felaketler azalmaz” (Franklin, akt. Bamberger, 1990). Örneğin, okuma oranlarının yüksek olduğu ülkelerde, kütüphanelerin yaygın olduğu ve eğitim sistemlerinin kitap okumayı teşvik ettiği görülmektedir. Bamberger, özellikle kütüphanelerin okuma kültürünün gelişimindeki rolünü vurgular ve bu altyapının toplumdaki okuma alışkanlıklarını doğrudan etkilediğini ifade eder. Yazar ayrıca, okuma alışkanlıklarının bireylerin yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik durumlarına göre farklılık gösterdiğini de belirtir.

Kitapta, farklı yaş gruplarının okuma alışkanlıkları detaylı bir şekilde karşılaştırılmıştır. Yazar, çocukların en aktif okuyucu grubu olduğunu, ancak bu alışkanlığın yaş ilerledikçe azaldığını gözlemlemiştir. Yetişkinler arasında okuma oranlarının düşük olmasının nedenlerini analiz eden Bamberger, zaman yönetimi, okuma fırsatlarının sınırlılığı ve bireylerin ilgi eksikliği gibi faktörlere dikkat çeker. “Okuma alışkanlığı, bireylerin erken yaşlarda kazandıkları bir davranıştır ve bu alışkanlığın kalıcı hale getirilmesi için aile ve eğitim sisteminin iş birliği kritik öneme sahiptir” (Bamberger, 1990). Çocukluk döneminde kazanılan okuma alışkanlıklarının bireylerin ilerleyen yaşlarda da sürdürülebilir olmasının, ailelerin ve eğitim sisteminin iş birliğiyle mümkün olacağını ifade eder. Bu bağlamda, çocukların okuma alışkanlıklarını teşvik eden uygulamalara ve araçlara daha fazla önem verilmesi gerektiğini savunur.

Bamberger, okuma becerilerinin öğretiminde kullanılan yöntemleri ve stratejileri de detaylı bir şekilde ele alır. Etkili bir okuma öğretimi için temel unsurları sıralayan yazar, sessiz okuma ve sesli okuma tekniklerinin dengeli bir şekilde kullanılması gerektiğini belirtir. Sessiz okumanın daha verimli bir yöntem olduğunu ifade etmekle birlikte, belirli durumlarda sesli okuma etkinliklerinin de faydalı olabileceğini vurgular. Ayrıca, okuma materyallerinin bireylerin ilgi alanlarına ve seviyelerine uygun hale getirilmesinin okuma becerilerini geliştirmek açısından kritik bir öneme sahip olduğunu savunur. Bamberger, “Okuma materyallerinin bireyin ilgi ve yetenek seviyesine uygun hale getirilmesi, okuma alışkanlıklarını geliştirmek için vazgeçilmez bir adımdır” (Bamberger, 1990). Okuma öğretiminde bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulmasının ve bireylerin ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş stratejiler geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Eserde, okuma güdüsünün artırılmasına yönelik çözüm önerileri de yer almaktadır. Bamberger, bireylerin okuma alışkanlıklarını geliştirmek için okuma materyallerinin ilgi çekici, erişilebilir ve bireylerin ihtiyaçlarına uygun olması gerektiğini ifade eder. Özellikle çocuk kitaplarında kullanılan resimlerin, yazı puntosunun ve metinlerin zorluk seviyesinin okuma ilgisi üzerindeki etkileri yazar tarafından detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Küçük puntolarla yazılmış kitapların bireylerde okuma isteğini azalttığını, buna karşın erişimi kolay ve ilgi çekici materyallerin okuma alışkanlıklarını teşvik ettiğini ifade eder. Okuma materyallerinin bireylerin yaşlarına, seviyelerine ve ilgi alanlarına uygun olması, bu alışkanlığın sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşır.

Bamberger’in eseri, bireylerin okuma alışkanlıklarını geliştirme sürecinde eğitimciler ve ebeveynler için bir rehber niteliğindedir. Yazar, okuma alışkanlıklarının bireylerin entelektüel gelişimine yaptığı katkıların yanı sıra, toplumsal yapı üzerindeki etkilerini de ele alır. Kitap, okuma alışkanlıklarının bireylerin eleştirel düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerini nasıl geliştirdiğini detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Ayrıca, bireylerin okuma alışkanlıklarını etkileyen çevresel ve kültürel faktörler üzerine yapılan analizler, kitabın bilimsel temelini güçlendirmektedir.

Eserin son bölümü, okuma alışkanlıklarının bireyler ve toplum üzerindeki uzun vadeli etkilerine odaklanır. Bamberger, bu alışkanlıkların bireylerin yalnızca bilgi düzeylerini artırmakla kalmayıp aynı zamanda onların hayal gücünü, duygusal zekasını ve empati becerilerini geliştirdiğini ifade eder. Ayrıca, bireylerin okuma alışkanlıklarını sürdürebilmeleri için çevresel ve kültürel koşulların iyileştirilmesi gerektiğini vurgular.

Eğitim politikalarının, okuma kültürünü teşvik edecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini belirten yazar, kütüphanelerin ve eğitim kurumlarının bu süreçteki rolüne dikkat çeker.

Sonuç olarak, Richard Bamberger'in *Okuma Alışkanlığını Geliştirme* adlı eseri, okuma alışkanlıklarını geliştirmek isteyen bireyler, eğitimciler ve araştırmacılar için vazgeçilmez bir kaynaktır. Kitap, bireylerin okuma alışkanlıklarını geliştirmek için somut yöntemler sunarken aynı zamanda bu alışkanlıkların toplumsal yapı üzerindeki etkilerini de analiz eder. Eser, okuma alışkanlıklarını teşvik eden eğitim politikalarının geliştirilmesi ve bireylerin bu süreçte aktif bir rol alması gerektiğini savunmaktadır. Ancak kitabın günümüzde erişilemez durumda olması, bu değerli çalışmanın etkisini sınırlandırmaktadır. Kitabın yeniden yayımlanması ve dijital bir versiyonunun oluşturulması, bu eksikliği giderebilir. Eğitimciler, araştırmacılar ve okuma alışkanlıklarını geliştirmek isteyen bireyler, bu eserin sunduğu bilgi ve önerilerden büyük ölçüde fayda sağlayacaktır. *Okuma Alışkanlığını Geliştirme*, bireylerin ve toplumların okuma kültürünü geliştirme sürecinde eşsiz bir rehber olmaya devam etmektedir.

Kaynakça

Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Yılmaz, B. (1991). Üniversite kütüphanelerinin bilimsel araştırmadaki işlevi ve Türkiye gerçeği. *Türk Kütüphaneciliği*, 45–46.

İnceleyen Hakkında

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2739-2558>

Kerim Gedik, lisans eğitimini Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde tamamlamıştır. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak görev yapmakta ve Yıldız Teknik Üniversitesinde yüksek lisans öğrenimine devam etmektedir. Araştırmaları; yapay zekâ destekli dil öğretimi, iki dillilik, eğitimde etik ve yabancılara Türkçe öğretimi alanlarına odaklanmaktadır. Akademik birikim ve deneyimlerini, Türkçe eğitimi alanında kuramsal ve uygulamalı katkılar sunmak amacıyla geliştirmeyi hedeflemektedir.